

Zámbó László (1936-2017)

Azzal kezdem, ami mindenki számára egyértelmű, aki ismerte őt, hogy Zámbó László igazi egyéniség volt. Nem a manapság gyakori „én egyéniség vagyok” felkiáltással, hanem személyiségéből adódóan. Egyéniség volt az oktatásban, és még inkább a kutatásban. Egy különleges ember, akiről számos anekdota keringett, de aki maga is kitűnően, humorral tudott történeteket előadni. Igen emlékezetes volt például, amikor egy terepgyakorlaton több estén át tartó, folytatásos sorozatként mesélte el, hogyan jutott el „annak idején” útlevél nélkül Bulgáriába. Továbbá a külföldiekkel is meglepően jól kommunikált – angolul, noha neki, generációjából adódóan, felnőtt fejjel kellett elsajátítania ezt a nyelvet. Jó barátságot ápolt például Derek Forddal, aki vendégelőadónak is meghívta a kanadai MacMaster Egyetemre.

Szekszárdon született 1936-ban, így indulásként tulajdonképpen a „lősz” és a „folyókat” kapta ajándékként a természettől. Bár később nem ezek határozták meg szakmai pályafutását, de a lősz időről időre fölbukkant publikációiban, és a földrajz-biológia szak elvégzése után először ő is a folyóteraszokkal kezdte, mint sokan mások az ELTE Természetföldrajzi Tanszékén. Bulla Béla hívta meg őt a tanszékre 1963-ban, és így dőlt el, hogy végleg a tudománynak szenteli az életét, mert ebben az időben – saját elbeszélése szerint – a honvédség is csábígtatta, mivel ott is szükség lett volna jó geográfusra. A Sajó-teraszoktól pedig már egyenes út vezetett Aggtelekig, ahol a karsztkutatással jegyezte el magát egy életre. Hihetetlen szívóssággal és kitartással végezte munkáját, a terepi mérés volt számára a

legfontosabb, megszámlálhatatlanul sok napot és órát töltött az Aggteleki-karszton, azon belül is legtöbbit a Béke-barlang bejárata környékén, ahol – a világon egyedülállóan – a felszíntől a barlangig beműszerezte az egyik töbröt és az alatta elhelyezkedő barlangi járatot. Hogy ez mennyire nagy tett volt, arról akkor győződhettem meg, amikor egy konferencia során az idelátogató kanadai, amerikai, japán és kínai kutatók nem győzték csodálni ezt a műszeres kiépítést, és hümmögtek, mondván, hogy máshol egy egész osztály végez el egy ekkora munkát. Az igazsághoz persze hozzátartozik az is, hogy az összes műszer sosem működött egyszerre tökéletesen, és a tanár úr állandóan javította, szerelte a különböző egységeket. Ilyenkor nem volt tekintettel semmiféle biológiai órára, főleg ha lent, a barlangban dolgozott, ahol értelemszerűen nem tűnt fel, hogy már rég besötétedett, sőt esetleg éjfél is elmúlt, mire végül fölkeveredett a műszerek beállítása után. Természetesen nemcsak ezt az egy töbröt vizsgálta, hanem igen nagy sűrűségben megfúrta majdnem az egész Aggteleki-karsztot, és 1970-ben egyetemi doktori, majd 1986-ban kandidátusi címet szerzett e vizsgálatok alapján. Kandidátusi értekezésének a fő témája a karsztokon működő talajhatás volt, amit igen sokoldalúan járt körbe. A bíráló bizottság már ezért a munkáért megadta volna neki az akadémiai doktori címet, ám ő azt felelte, hogy egy kicsit még szeretné tökéletesíteni a rendszert. A későbbi évek során több millió adatot gyűjtött össze az időközben részben automatikussá váló műszerek révén, ám az adatok feldolgozása sajnos csak kisebb részletekben valósult meg, és a karsztos talajhatásról írt végső nagy művét immár csak valamely Mennyei Karsztos Bizottság elé tudja majd beterjeszteni...

A kutatás mellett természetesen az oktatásból is kivette a részét. Fő tantárgya Magyarország természetföldrajza volt, de különféle karsztos és talajtani kurzusokat is tartott, 1991 és 1994 között pedig a tanszékvezetői feladatokat is ellátta az ELTE Természetföldrajzi Tanszékén, továbbá ezzel nagyjából egyidőben a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnöke is volt. Egyetemi előadásait gyakran fűszerezte személyes élményekkel, amelyekből bőven volt neki, hiszen a rendszerváltás után a világ számos nagy karsztvidékét bejárta Kínától Brazíliáig. Legízesebbek mégis talán az ifjúkori tapasztalataiból merített példák voltak, köztük a „bicikli-morfológia”, melynek segítségével a Somogyi-dombság aszimmetriáját mutatta be kerékpáros szemszögből, vagy a „vadállatok vízi mentése”, ami arról szólt, hogy a Gemenci-erdő 1956-os nagy árvize idején hogyan emelték be a csónakba a szarvasokat és vaddisznókat...

Visszakanyarodva a kiindulóponthoz, Zámbo tanár úr, Mr. Zambo, Zámbo Laci színes egyénisége és szakmai eredményei nehezen préselhetők be egy ilyen rövid visszatekintésbe, de nem is ez a cél, hanem az, hogy kedves emléket megőrizzük, mint cseppkő a paleoklímát!

Telbisz Tamás